

Sommige levensbeschrijvingen in de Legenda aurea / Gulden legende bevatten alleen een enkel feit of een incidentele uitspraak van de beschreven heilige; zie bij voorbeeld hieronder de vite van sint Remigius, en van sint Agathon, de abt (over deze laatste ook Wereld in woorden pag. 212). Andere teksten vertellen uitvoerige verhalen, zoals het verhaal over de Zevenlappers daarna.

Van sinte Remise

Wat den name bediedt

Remigius es gheseit van 'remige', dats een roeiere. Oft hi es gheseit van 'remis', dat sijn dinstrumente daermen een scep mede voert. Ende hi es gheseit van 'gyon', dats 'worstelinghe'. Want hi bestierde de Kerke van vreesen des vervarens, ende hi leidese ten poorten vanden paradise, ende hi worstelde over hare jeghen sduvels verraden.

Van sinte Remise

Remigius bekeerde den coninc van Vranckerike ende sijn volc ten gheloeve. Want de coninc hadde een wijf die Rotunda hiet ende alte goet kersten was. Ende si pijnde hare haren man te bekeerne ten gheloeve, maer si en mochte. Ende doe si enen sone ghebaert hadde, so wilde sine doopen, maer de coninc en wilts niet ghedoghen. Maer si en mochte niet gherasten, ende ten lesten so ghecreech si aen den coninc dat hi tkint doopen liet. Ende doe tkint ghedoopt was, so starft te hant. Ende de coninc seide sinen wive: 'Nu eest oppenbaer dat Cristus een onnutte God es, om dat Hi dien niet en mochte houden levende daer sijn gheloeve so sere mochte met hem hebben gheweest verheven.' Si seide hem: 'Hier in werdic gheware dat mi God sere mint, om dat Hi ontfaen heeft dierste vrucht mijns lichamen. Want dinen sone es ghegheven een rike dat onvertalleec beter es dan dijn rike.' Si ontfinc noch ende ghebaerde enen anderen sone, ende dien dede si oec doopen met groter pinen also si den iersten dede. Ende doe wert hi so siec haesteleke dat men waende dat hi sterven soude. Ende de coninc seide tote sinen wive: 'Waerleec so es dijn God cranc, die niemen te live houden en mach die in sinen namen ghedoopt es. Want bringstu M kindere ter werelt ende doestuse alle doopen, si selen alle sterven'. Maer doe wert tkint ghenesen, also dat het na sinen vader regneerde. Ende dit ghetrouwe wijf pijnde hare haren man te ghenesenne, maer hi wederstont al dat hi mochte. Maer hoe hi bekeerde, dats ghescreven in sine andere feeste die na dertiendach valt.

Ende doe Clodoneus de coninc de kerke van Riemen goeden wilde na dat hi kersten worden was, so seide hi tote Remigiuse dat hi hem gawe also vele goets daer toe als hi omgaen soude binnen dier tijt dat hi sinen noen slaep slipe. Ende het ghesciede also. Maer een die ene mole hadde binnen sinte Remigius termine, hi stac Remigium wech met groter onweerdecheit van sijnre molen doe hi omghinc. Ende sinte Remigius seide hem: 'Vrient, en neemet niet herdeleec dat wi desen molen mede hebben.' Ende also saen als deghene Remigium verstoten hadde, so keerde trat vander molen weder keertomme. Ende dese riep achter sinte Remigium ende seide: 'Gods knecht, comt ende laet ons de molen te gadere houden.' Remigius andwoordde: 'Si en sal mine noch dine sijn.' Ende te hant ontdede de eerde ende de molen sancker in.

Remigius voorsach enen dieren tijt die toe comen soude. Ende doe hi daer jeghen vergadert hadde in een stat enen groten hoop corens, so waren eneghe dorpers die sine voorsienecheit bespotten, ende staken tvier int coren. Doe dat Remigius hoorde, so ghinc hi derweert, ende om de coude die hi hadde van outheden ende vander nacht, so begonste hi hem te warmenne neven tfier ende seide met ghestadegher herten: 'Tfier es altoos goet, maer de ghene die dit ghedaen hebben ende hare navolghers, de manne, selen achter int ghemachte

ghescoort sijn, ende hare wive selen heesch sijn.’ Ende dat gheviel also in die poort tote datse Karle verdreef.

Men sal weten dat Remigius feeste die men viert in loimaent, dat dat de dach es dat hi sterf. Maer dese feeste es van sijnre translacien. Want doemen na sine doot sijnen lichame droech metter baren te Sinte Thimotheus ende Apollinaris Kerken, so begonste hi so sere te wegheven neven Sinte Kerstoffels Kerke, dat menne niet en mochte verporren noch verroeren. Ten lesten baden si Gode van noode dat Hi hen vertoghen wilde ofte hi in Sinte Kerstoffels Kerke wilde begraven sijn daer so vele heileghen laghen. Ende thant droeghen si den lichame alte lichteleec wech ende si groevenne daer eerleec. Ende om dat daer vele miraculen gheschieden, so widen si de kerke, ende si maecten ene voute achter den outaer. Ende si ontgroeven sinen lichame om dat sine daer legghen wilden, maer si en mochtenne negheensens verporren. Ende doe si alle dien nacht in bedinghen waren, ende si alle te middernacht in slape worden waren, op den iersten dach van octobre so vonden si sinte Remigius graf open ende sinen lichame inde voorseide vaute vanden inghelen ghedraghen.

Van sinte Agathone abt

Agathon dabt, hi droech 3 jaer in sinen mont enen steen tote dat hi leerde swighen.

Een ander brueder quam inde vergaderinghe ende hi seide in hem selven: ‘Du bes een ezel. Wes als hi, want al slaetmenne, hi en spreect niet. Al doet men hem onrecht, hi en antwoordt niet. Doch oec also.’

Een ander brueder was vander tafelen ghestooten ende hi en antwoordde niet. Daer na vragedemen desen brueder dit ende hi seide: ‘Ic leide in mijn herte dat ic den hont ghelijc ben, die daer loopt als menne slaet.’

Doe men Agathon vragede welc doghet meest pinen hadde, so andwoordde hi: ‘Ic wane negheene meerre pine en es dan Gode te biddene, want de viande pinen altoos de bedinghe te storenne. Want in anderen pinen heeft de mensche eneghe ruste, maer de bedere heeft een werc van groten stride.’

Doe een brueder vragede Agathon hoe hi wandelen soude metten brueders, so seide hi: ‘Als oft inden iersten daghe ware, so en nem in di selven negheen betrouwen. Want negheen meerre passie en es dan betrouwen, want si es moeder van allen passien.’

Echter seide hi: ‘De gramme, verwect hi de doode, so en ghenoeghet hi niemenne, noch Gode, om sine gramscap.’ Een gramme brueder seide in hem selven: ‘Woendic alleene, so en soudic so lichte niet ter gramscap gheporrent werden.’ Op enen tijt doe hi een glas vulde met watere, so keeret omme. Ende hi vullet anderwerf ende het keerde omme. Ende derdewerf vulde hijt ende het viel omme. Ende hi wert gram ende braect. Ende doe hi te hem selven comen was, so bekinde hi datten de viant der gramscap also bespot hadde, ende hi seide: ‘Sich, ic ben alleene en nochtan verwint mi de gramscap. Daeromme salic weder keeren ter gheselschap, want allesens es pine ende allesens es Gods helpe noot.’

Twee ghebruedere waren die menech jaer te gadere ghewoent hadden, ende noit en worden si gram. Op enen tijt seide deen tote den anderen: ‘Laet ons striden, also de menschen vander werelt doen.’ Ende hi andwoordde: ‘Ic en weet niet hoe men doet strijt.’ Ende de brueder seide: ‘Ic sal tusschen ons beiden legghen enen sac ende ic sal segghen: “Hi es mine”, ende du sels segghen: “Hi en es, maer hi es mine”, ende hier mede selen wi ghestrijt beghinnen.’ Dus setten si enen test tusschen hem beiden. Ende een seide: ‘Hi es mine.’ Ende dander seide: ‘Hi en es, maer hi es mine.’ Ende hi andwoordde: ‘Dat es hi. Dichtenne wech ende ganc.’ Ende aldus en mochten si niet onderlinghe ghestriden.

Agathon dabt was wijs om te verstane ende snel om te werkenne, sparachtech in spisen ende in cleederen. Ende hi seide: 'Noit en sliepic dat ic iewet jeghen iemenne in mijn herte hadde, noch ic en liet enen anderen niet slapen die iewet jeghen mi hadde.'

Doe Agathon sterven soude, so bleef hi 3 daghe stille liggende, ende hi hilt sijn oghen open. Ende doene de bruedere noopten, so seide hi: 'Ic ben te vonnesse vore Gods ansichte.' Ende si seiden hem: 'Ontsiestu di?' Ende hi seide: 'Om Gods ghebode te houdenne hebbic ghepijnt al dat ic mochte. Maer ic ben een mensche ende ic en weet niet oft Gode mine wercke ghenoeghen.' Ende si seiden: 'En betroustu niet van dinen wercken dat si met Gode sijn?' Hi seide: 'Neenic. Ic en verwaenre mi niet op, vore dat ic vore Hem comen sal. Want Gods vonnessen ende der menschen vonnessen en sijn eens niet.' Ende doe si hem vraghen wilden, so seide hi: 'Toghet mi caritate ende en spreect met mi niet, want ic ben onledech.' Ende doe hi dit gheseit hadde, so gaf hi sinen gheest met blijscapen, want si saghen dat hi sinen gheest vergaderde, also een sine vriende guet. Dits in *Der vaderen vite*.

Vanden Sevenne Slapenden

De Seven Slapende waren gheboren inde stede van Ephesien. Want doe Decius de keiser de kerstenne persequeerde oft tormentte, ende hi te Ephesien quam, so dede hi temple maken in midden de stat, dat al die liede met hem deilen souden an der afgode sacrificien. Ende doe hi alle de kerstenne soecken dede, ende hise dwanc te sacrificeerne oft te doodenne, so hadde alle de liede groten anxt vander pinen, dat deen vrient den anderen afghinc, ende tkint den vader, ende de vader den kinde.

Doe worden inde stat 7 kerstene vonden, die dus hieten: Maximianus, Malcus, Martinianus, Dionysius, Jan, Serapion, Constantijn. Doe dese dit saghen, so hadden si alte groten rouwe. Ende al waren si dierste vanden palaise, nochtan versmaedden si dofferande der afgode, ende si hilden hen al heimeleec in huus, ende daer waren si in bedinghen ende in vastenne. Ende doe worden si ghewroeghet ende vore Decium bracht. Ende men pruevese daer, dat si ghewareghe kerstene waren. Ende men gaf hen spacie, dat si souden moghen keren. Ende men lietse gaen, tote dat Decius weder keren soude. Ende hieren binnen deilden si den armen hare patrimonie ende bi beradenen rade ghinghen si op den berch Celion, om dat si daer souden heimeleec sculen. Ende doe si daer aldus langhen tijt waren, so diendde een van hen lieden altoos. Ende als hi inde poort ghinc, so dede hi ane eens arms mans roc.

Ende doe Decius inde poort weder comen was ende hise dede soecken, dat si sacrificeren souden, so wert Malchus, hare dieninc, vervaert ende quam uter poort te sinen ghesellen ende seide hen skeisers verwoetheit. Ende doe si sere vervaert worden, so leide hem Malchus dbroot vore, dat hi bracht hadde, dat si te sterckere souden sijn te stridenne, als si gheten souden hebben. Maer na dien dat si haer avontmael gheten hadden ende si onderlinghe saten ende spraken al weenende, also God wilde, so worden si vloegs slapende.

Ende zanderdaghes, doe mense ghesocht hadde ende mense niet vinden en mochte, so was Decius herde droeve dat hi dese jonghelinghe verloren hadde. Doe worden si ghewroeghet dat si gheborghen waren inden berghe van Celion, ende dat si alle haer goet ghedeilt hadden den armen kerstenen, ende dat si noch gheduerden in haren wille. Hier omme ghebood Decius datmen haren vader ende moeder soude doen comen, ende hi dreighese te doodenne, en waere dat si seiden van hen dat si wisten. Ende si wroeghedense oec ende beclagheden hen, dat si haer goet den armen ghegheven hadden. Doe peisde Decius wat hi met hen doen mochte. Ende met Gods voorsienecheit so hiet hi datmen tgat vander duwieren, daer si in laghen, verlegghen soude met steenen, dat si daer sterven souden van honghere ende van dorste. Ende dat deden de cnechte. Ende 2 kerstenne, Theodorus ende Rufinus, bescreven al hare martilie ende leident al heimeleec inde steene.

Maer doe Decius ende al sijn gheslechte ghestorven was, na 300 ende 78 jaer, inden 30sten jare van Theodosijs keiserscap, doe rees dier gheenre ongheloevecheit, die seiden, dat de doode niet verrisen en souden. Ende hier bi wert Theodosius, die goede kerstenne keiser, sere bedruaft, want hi sach dat gheloeve dus scalkeleec wert verdonkert. Ende hi dede enen sac ane ende hilt hem besloten ende weende dagheleec alte sere op Gode. Doe dit dontfermeghe God ansach, so wilde Hi vertroosten die weenden ende vast maken de hope vander verrisenessen der gheeste. Ende Hi ontdede den tresoor sijnre goedertierenheit ende Hi verwecte de voorseide martelaers in deser manieren.

Ons Here sant in eens poorters van Ephesien herte, dat hi op dien berch wilde maken stalle te sijnre herden behoef. Ende doe metsers de duwiere op braken, so stonden dese 7 op, ende si gruetten deen dander ende waenden, dat si daer maer enen nacht gheslapen en hadden, ende herdachten der serecheit, die si vore ghehadt hadden. Ende si vrageden Malchum, die hen ghedient hadde, wat Decius van hen ghevonnest hadde. Ende hi andwoordde hen: 'Also ic u ghisternavont seide, so soectmen ons, dat wi den afgoden offeren souden. Siet, wat de keiser van ons lieden peist!' Maximianus andwoordde ende seide: 'Ende God weet dat wi niet en selen sacrificeren.' Ende als hi sine ghesellen verstout hadde, so hiet hi Malcho, dat hi ter poort weert ghinghe om broot te coopenne, ende dat hi meer broots brachte dan hi ghisteren dede, ende dat hi vernemen soude wat de keiser bevolen hadde.

Doe nam Malchus 5 scellinghe ende ghinc uter duwieren. Ende doe hi de steene sach, so hadde hijs wonder. Maer om dat hi ander dinc peisde, so en rochte hi niet sere vanden steenen. Maer doe hi dus al vervaert quam tote der poorten vander stat, so hadde hi groot wonder, om dat hi daer boven een cruce staen sach. Ende hier bi so ghinc hi ter andere poorten. Ende doe hi daer oec een cruce op staen sach, so verwonderde hem alte sere. Ende doe hi sach, dat boven alle de poorten vander stat crucen stonden, so sechende hi hem ende keerde weder ter irster poorten, daer hi first quam, om dat hem dochte dat hem droemde. Maer hi verstoutte hem selven ende decte sijn hoeft ende ghinc inde stat.

Ende doe hi quam tote den ghenen, diet broot vercochten, so hoorde hi dat de liede van Cristo spraken, ende hi wert noch meer verwondert ende seide: 'Wat eest ende wat bediedt dit, dat ghisteren niemen en dorste Cristum noemen, ende nu spreken alle de liede van Cristo? Ic wane, dat dit de stat van Ephesien niet en es, want si es anders hermaect, maer ic en weet negheene andere also daen.' Ende doe hijs ghevraghet hadde, ende men hem seide dat het ware de stat van Ephesien, so hilt hi over waer dat hi doelde, ende hi peisde dat hi weder te sinen ghesellen gaen soude. Nochtan ghinc hi ten ghenen, diet broot vercochten. Ende doe hi sine selverne penninghe voortbrachte, so verwonderden hen de ghene, die broot vercochten, ende seiden onderlinghe, dat die jonghelinc enen ouden tresoor vonden hadde.

Maer doe Malchus sach dat si onderlinghe spraken, so waende hi dat sine wilden vore den keiser leiden. Ende hi wert vervaert ende bad hen, dat sine lieten gaen ende dat si dbroot ende tghelt hilden. Maer si hildenne ende seiden hem: 'Wanen bestu, want du hebs der oudere keisers tresoor vonden? Wijstenne ons ende wi selen dine ghesellen sijn ende selens swighen, want anders en selstu niet bliven verholen!' Maer Malchus en conste hen niet gheandwoorden van anxte. Maer doe si saghen dat hi sweech, so worpen si hem eem seel omden hals ende trockenne dore de straten tote in midden de stat. Ende een niemare ghinc dat een jonghelinc groten tresoor vonden hadde. Ende doe al tvolc tote hem vergadert was ende si verwonderden, so wilde hi ghenoech doen dat hi niet vonden en hadde, ende hi sach alomme ende niemen en kindenne. Ende hi sach in tvolc om dat hi iemenne wilde kinnen van sinen maghen, die hi waende over waer dat si gheleeft hadden. Ende doe hi niemenne en vant, so stont hi als een sot in de middeweert vanden volke vander stat.

Doe dit sinte Marten de bisscop hoorde ende Antipater doverbalju, die nuwelinghe inde stat comen was, so ontboden si den poorters, dat sine behendeleec te hen brachten ende de selverne penninghe mede. Ende doe de cnapen ter kerken trocken, so waende hi dat menne

ten keiser weert gheleidt hadde. Ende de bisscop ende doverbalju verwonderden vanden penninghen ende vragheden hem waer hi desen onbekinden tresoor vonden hadde. Maer hi andwoordde ende seide dat hi niet albedalle vonden en hadde, maer dat hi die penninghe hadde ute vader ende moeder borsen. Ende men vraghede hem van wat steden dat hi was. Ende hi andwoordde: 'Ic weet wel, dat ic van deser stat ben, op dat dit de stat van Ephesien es.' Doverbalju seide hem: 'Doet comen dinen vader ende moeder, dat si orconde gheven over di.' Ende doe hise ghenoeemt hadde, ende niemen en was diese kinde, so seiden si hem dat hijt versierde, om dat hi soude moghen ontgaen. Ende doverbalju seide hem: 'Hoe selen wi di moghen gheloeven dat dit selver dijnre vader ende moeder was, als de scripture daer af heeft meer dan 300 ende 78 jaer, ende om dat het es van Decius skeisers tiden, ende si en sijn niet ghelijc onsen penninghen? Ende hoe mochten u vader ende moeder te dien tide hebben gheweest? Maer, jonghelinc, du wils bedrieghen de vroede ende douders van Ephesien, ende daeromme ghebiedic dat men di ten vonnesse levere, tote dattu gheseit hebs wat du vonden hebs.'

Doe viel Malchus vore hen ende seide: 'Om Gode, ghi heren, segt mi dat ic u vraghen sal, ende ic sal u segghen dat in mijn herte es! De keiser Decius, die in dese stat was, waer es hi?' De bisscop seide hem: 'Sone, hine es heden niet in derde, diemen Decius heet, want die keiser was over menech jaer hier vore!' Ende Malchus seide: 'Here, hier in verwonderic mi so sere, dats mi niemen gheloeven en soude. Maer volgt mi, ic sal u mine ghesellen toghen, die sijn inden berghe Celion, ende ghelooft hen! Want ic weet wel dat wi van Decium den keiser vloen. Ende ic sach ghisternavont dat Decius inde stat quam, op dat dit de stat van Ephesien es.'

Doe dachte de bisscop in hem selven ende seide den overbalju dat dit een visioen was, dat God in desen jonghelinc vertoghen wilde. Dus ghinghen si met hem ende ene grote menechte vander stat. Ende Malchus ghinc irst in te sinen ghesellen. Ende na hem so ghinc de bisscop in, ende hi vant onder de steene beseghelde letteren met 2 selverne seghelen, ende hi vergaderde tvolc ende lasse. Ende doe sijt alle hoorden, so verwonderden si, doe si de heileghen saghen sitten inde duwiere ende haer aensichten blicken als blickende rosen. Ende doe vielen si ter eerden ende loofden Gode.

Ende te hant so sant de bisscop ende doverbalju tote Theodosium den keiser ende baden hem, dat hi haestelec quame, ende dat hi besaghe dwonder dat God nuwelinghe vertoghet hadde. Ende te hant stont de keiser op vander eerden ende vanden sacker, daer hi in weende, ende hi dancte God ende quam van Constantinopole in Ephesien. Ende si quamen hem alle te ontmoete ende si ghinghen alle te gadere ter duwieren. Ende te hant doe de heileghen den keiser saghen, so herblicten hare ansichten ghelijc der sonnen. Ende de keiser ghinc ende viel vore hen ende dancte Gode. Ende hi stont op ende omhelsese ende hi weende op elken ende seide: 'Ic sie u als oft ic Gode saghe verwecken Lasarusse!' Doe seide Maximiaen tote hem: 'Ghelooft ons, dat ons God om dinen wille verweect heeft vore den dach der groter verrisenessen, om dattu sonder twifel sels gheloeven, dat de doode verrisen selen. Want wi sijn waerleec verresen ende wi leven. Ende ghelijc den kinde, dat inder moeder buc leeft ende negheen quetsure en ghevoelt, also waren wi levende, liggende slapende ende niet ghevoelende.' Ende doe si dit gheseit hadden, daer sijt alle saghen, so leiden si hare hoede neder op de eerde ende worden slapende ende gaven haren gheest, alsoot God ghebood.

Ende de keiser stont op ende viel op hen ende weende ende cussese. Ende doe hi ghebood datmen hen maecte guldene baren, daermense oplegghen soude, op dien selven nacht nacht oppenbaerden si den keiser ende seiden hem, dat hise liete ligghen op derde, also si tote noch ghelegghen hadden, tote datse God weder verwecken soude. Daeromme dede de keiser die steden verchieren ende de steene vergulden ende alle de bisscopen, die de verrisenesse niet en ghelooften, hiet hi datmense afdade. Maer dat men seit, dat dese slapers 378 jaer sliepen, dies es twifel. Want si verresen int jaer ons Heren 448, maer Decius de

keiser regneerde maer een jaer ende 3 maent, dat was int jaer ons Heren 252 ende aldus en
slieden si maer 194 jaer.

Bron: